

عنوان مقاله:

تحلیل و ارزیابی ادله فقهی پیرامون حکم ماده ۳۷۵ قانون مجازات اسلامی

محل انتشار:

دوفصلنامه مطالعات فقه امامیه، دوره 1400، شماره 1 (سال: 1400)

تعداد صفحات اصل مقاله: 32

نویسندگان:

محمد براری لاریمی - دانش آموخته کارشناسی ارشد دانشگاه فردوسی مشهد و بازپرس دادسرای عمومی و انقلاب رشت (گیلان)

حمید سلیمانی - استادیار دانشگاه

محمد محسنی دهکلانی - دانشیار گروه فقه و حقوق دانشگاه مازندران

خلاصه مقاله:

نظر مشهور فقهای امامیه و بلکه اجماعی آن‌ها - حسب ادعای برخی - حاکی از این است که موضوع قتل، از حکم اکراه مستثنی بوده و در صورت اکراه بر قتل، ارتکاب آن را از مصادیق قتل از روی ظلم و عدوان برشمرده و مباشر مکره را محکوم به قصاص می‌دانند. قانونگذار ایران نیز به تبعیت از قول مشهور، اکراه را مجوز قتل لحاظ نکرده و در ماده ی ۳۷۵ قانون مجازات اسلامی مقرر داشته: «اکراه در قتل مجوز قتل نیست و مرتکب قصاص می‌شود و اکراه کننده به حبس ابد محکوم می‌گردد» اما مقابل نظر مشهور، دیدگاهی وجود دارد که میان دو صورت قایل به تفصیل است. در صورت اول، چنان چه موضوع اکراه و تهدید نسبت به مکره مادون تمامیت جسمانی مثل عرض و اموال وی باشد، هم عقیده با نظر مشهور، اکراه را مجوز قتل دیگری نمی‌دانند؛ ولی در موردی که موضوع اکراه قتل و مافوق آن باشد و تمامیت جسمانی مکره در معرض تهدید قرار گیرد، به جهت تراحم میان دو حکم شرعی یعنی ارتکاب عمل حرام (قتل یک انسان) و ترک فعل واجب (حفظ نفس خود)، عذر مکره را در اتهام به ارتکاب قتل، مسموع و اکراه را رافع مسئولیت از مباشر مکره دانستند. نوشتار حاضر، با توجه به تفاوت دیدگاه‌ها در مسئله و ضرورت بررسی جامع و شفاف آن، با روش توصیفی-تحلیلی، سعی شده پس از تبیین و ترصید دیدگاه‌ها در فقه امامیه و هم‌چنین با نگاهی اجمالی در متون فقهی عامه، نظر مشهور فقها و دلایل آن‌ها را به طور دقیق و علمی در بوطه ی نقد و بررسی قرار دهد. دستاورد پژوهشی نویسندگان این است که نظر مشهور فقها مبنی بر عدم جریان اکراه در قتل، بر خلاف اصل رافعیته اکراه وفق صراحت حدیث معروف "رفع" و قاعده ی احتیاط در دماء و نفوس است و ترجیح با دیدگاهی است که قائل به جواز ارتکاب قتل در اثر اکراه است.

کلمات کلیدی:

اکراه، قتل، قصاص، مکره، ماده ی ۳۷۵ قانون مجازات اسلامی

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1403856>

